

"Ресурси образу Я як психотехніки у процесі адаптації неповнолітніх до сучасного соціокультурного середовища"

Грись А.М. канд. психол. наук, доцент

Актуальність дослідження. Вивчення проблеми адаптації особистості сьогодні постає особливо гостро. В умовах політичної, економічної та соціальної нестабільності в Україні та й в усьому світі дезадаптація поширилася на великі соціальні групи не лише неповнолітніх, а дорослих людей. Про це свідчать щоденні повідомлення в ЗМІ, зокрема йдеться про масові розбої та напади, провокації, які відповідно посилюють внутрішньогрупові та міжгрупові конфлікти, що призводять до трагічних наслідків.

Як зазначила нещодавно у своїй лекції в Україні датський психолог Діті Марчер, яка має досвід роботи із бійцями, та очевидцями загибелі людей в "гарячих точках", в ситуації сильного стресу руйнується, розщеплюється "Его" особистості, і починають діяти виключно біологічні інстинкти. Тобто усі соціально набути паттерни поведінки перестають діяти, навіть думка припиняється.... Це зауваження авторки є дуже важливим у руслі проблематики, яку ми висвітлюватимемо в рамках даної статті.

У рамках нашого дослідження, зважаючи на багатоаспектність функціонування образу Я, як соціально психологічного утворення зосереджуємо увагу на дисгармонійних проявах образу Я дезадаптованих неповнолітніх.

Проблемі вивчення особливостей порушень образу Я присвятили свої праці вітчизняні дослідники (О.Б. Басюк, Я.О. Гошовський, Т.С. Журжу, Є.Т. Соколова, О.В. Літягіна). Зарубіжні ж автори акцентують свою увагу на суперечностях між глибинними несвідомими та усвідомлюваними

елементами образу Я (Л. Бурбо, А. Фрейд, Д. Уайнхолд, Беррі Уайнхолд, Р.Д. Ленг, Ф. Рупперт та ін.).

Виклад осоновного матеріалу.

Вивчаючи впродовж років проблеми самосвідомості соціально дезадаптованих неповнолітніх ми намагалися виділити ті складові компоненти, які по-перше більш придатні для вимірювання, або операціоналізації, а по-друге можуть застосовуватися у якості мішені психотерапевтичного впливу. Відомо, що самосвідомість є досить широким поняттям, яке по-різному трактується дослідниками. Проте, більшість із них сходяться на тому, що до структури її входять такі поняття як “Я-концепція”, Я-установка, Образ Я.

В рамках заявленої теми ми не зосереджуємо увагу на теоретичних конструктах, оскільки маємо на меті висвітлити ті аспекти образу Я, які можуть бути корисними у якості психотехніки. Задля цього звісно будемо звертатися до психологічних механізмів його функціонування у соціально дезадаптованих неповнолітніх.

На виступах часто задають питання: чому саме образ Я? Я-образ як емоційно заряджене уявлення людини про себе, яке резюмує її Я-концепцію через вияв її в конкретних стосунках та життєвих обставинах. А тому Я-образ розглядається як вияв Я-концепції, що піддається вимірюванню, на противагу Я-концепції, яка радше є теоретичним конструктом [1].

Крім того, який би напрям психології ми не аналізували (зарубіжний чи вітчизняний) у кожному з них так чи інакше йдеться про структуру “Я”. Слід відмітити також, що у більшості вітчизняних та зарубіжних досліджень прекожливо доводиться, що саме соціальний фактор є впливовим на формування означеної психоструктури. Однак, і що для нас є особливо важливим, є ідеї, які стверджують що наш образ Я визначають у тому числі і біологічні чинники, з чим ми також погоджуємося. У свою чергу ці дані

розширюють можливості сприйняття даного конструкта у якості психологічної техніки.

На думку Моше Фельденкрайза [10], ми всі думаємо, відчуваємо, говоримо і рухаємося по-різному, кожен у відповідності із власним образом себе, побудованим за роки свого життя. Щоб змінити образ дії, потрібно змінити цей образ себе. Це передбачає зміну динаміки реакцій, а не просто заміну однієї дії на іншу.

Як відмічає автор ми діємо у відповідності із образом себе. Образ себе, який керує кожною нашою дією, визначається трьома чинниками (в різних співвідношеннях):

- 1) спадковістю;
- 2) вихованням;
- 3) самовихованням.

Спадковий фактор менш за все піддається змінам. Біологічні особливості людини – особливості нервової системи, кісткової структури, м'язів, шкіри, органів чуття- визначаються її фізичною спадковістю задовго до того, як вона починає себе усвідомлювати. Але образ себе розвивається із її дій, реакцій у ході звичайного життєвого досвіду [10].

Із трьох факторів, які визначають наш образ Я лише самосвіта де деякої міри нам підвладна. Ми не обираємо фізичну спадковість, виховання також нам нав'язується; в ранньому віці навіть самовиховання не є повністю незалежним і свідомим, воно залежить від відносної сили спадковості, індивідуальних характеристик, ефективності роботи нервової системи, наполегливості.

На основі аналізу, синтезу та узагальнення теоретичного матеріалу О.Б. Басюк [1] була побудована модель функціонування Я-образу з периферійною частиною на межі стосунків Я-значущий інший.

До ядерної частини Я-образу в даній моделі відноситься те, що властиве

всім людям і є потенціалом до розвитку: тенденція до самоактуалізації, прагнення до влади (С. Мадді), та ті вроджені характеристики, що в літературі називаються конституцією, а також базові уявлення про себе, які формуються внаслідок фізичного благополуччя організму на ранніх етапах онтогенезу (О. Бодальов, О. Кернберг) [1].

Периферійною частиною Я-образу називається зона, яка оточує ядро Я (як джерело базового самовідчуття і особистісної інтеграції) та відповідає за творчу адаптацію у референтних стосунках. Сюди надходить новий досвід, через цю ділянку добудовується ідентичність та коригується поведінка. Коли значущий інший потрапляє у зону об'єктного впливу, він може призвести до змін в периферійній частині образу Я. Під значущим іншим розуміється особа, з якою існує емоційна «близькість», однак не лише з позиції підтримки («Підтримуюча фігура», «Симпатик»), але й з позиції фрустрації («Фруструюча фігура», «Антипатик»). З одного боку, периферій, периферійна частина є зоною адаптації, а з іншого – ділянкою, що відповідає за рівень невротичності.

Деякі дослідники зосереджують свою увагу на явищах дитячого досвіду насилля в сучасній культурі, що породжує дисоціативні розлади, і особливо розлади множинної особистості, які настають у результаті посттравматичних стресових розладів [2].

Водночас необхідно підкреслити, що для становлення і підтримки стабільності позитивного образу Я індивід зовсім не обов'язково має насправді знаходитися в безпеці, або виявляти реально свою незалежність і компетентність.

Більше того, часто реальна (спонтанна) дія, спрямована на вирішення будь-якої з проблем адаптації, або задоволення потреби тут і тепер, зумовлює виникнення інших, можливо більш гострих проблем, або фрустрацію не менш важливих потреб. Механізми захисту онтогенетично розвиваються для зняття

цієї суперечності і дають індивіду можливість відстроченого, опосередкованого, ідеального вирішення універсальних проблем адаптації і задоволення базових потреб шляхом когнітивно-афективного спотворення образу реальності.

Базовим теоретичним підґрунтям дослідження є методологічні положення про те, що соціальна дезадаптація є наслідком негативного впливу соціального середовища на дитину, особистість якої набула викривлень від психологічних травм (Л.С. Виготський, К. Хорні, К. Роджерс).

Травматичні переживання є основною причиною недостатньої любові батьків по відношенню до дитини. Найчастіше це травми відносин (мати фізично присутня, але емоційно недосяжна). Батьки не можуть повністю емоційно розкритися дитині як мати чи як батько, якщо їх травматичний досвід є непропрацьованим. Їх лякає контакт із травмуючими частинами Себе.

Екстрений механізм травми полягає в основному в «заморожуванні» і дисоціації (розщепленні). Душевне розщеплення після травматичного досвіду розколює внутрішній світ на три частини – травмовану, виживаючу, здорову.

Ознаки здорових частин: життєва енергія, воля до життя, здорові потреби, радість руху, гри, навчання... Ознаками ж травмованих частин при симбіотичній травмі: відчай через неможливість досягнути любові матері чи батька, відчуття самотності, відкинутості, страх смерті, пригнічений гнів, туга, крайня ступінь «відходу» у себе.

Ознаками травмованих частин при травмі відносин є: виснажлива боротьба за контакт із батьками, ідеалізація матері чи батька, ідентифікація з батьківськими механізмами виживання, фузія з травмованими частинами батьків, заперечення і витіснення власних травм.

Наслідки симбіотичної травми для дитини: нездатність відрізнити свої відчуття від чужих, нездатність відстоювати свої внутрішні і зовнішні межі,

симбіотичне переплетення своєї долі з долями своїх батьків, *псевдоавтономність*, життя з чужою ідентичністю, симбіотичний полон і в інших близьких стосунках, психічні захворювання (наприклад гіперактивність, депресії, психози). Ознаками симбіотичної залежності є: боязке чіпляння, гнів, ненависть, насильство в стосунках, коли здається, що нічого не вартий, коли по-справжньому не розумієш і хочеш змінити іншу людину, будуєш ілюзії в любові, навіть до марення.

Для подолання симбіотичної травми здоровим частинам необхідно: укріплювати власну волю, розвивати потребу у самотійності, навчитися розпізнавати реальність і ілюзії, бути здатним відрізнити свої відчуття від перейнятих, мати бажання звільнитися від симбіотичних стосунків, проникнутись бажанням створювати здорові стосунки, бути готовим визнати свої травми, бути здатним до сексуального самовизначення, готовність відповідати за свої вчинки, прагнення до правди і ясності, відмовитися від бажань спасти будь-кого, любити себе, не втрачати надії вирішити свої проблеми.

П'ять важливих кроків у психотерапії: відмова від існуючих стратегій виживання і ілюзій, визнання травм, розуміння своїх дисоціацій, вивільнення із симбіотичних стосунків, інтеграція відщеплених частин.

Важливо розрізнити: відщеплені частини себе слід прийняти, перейняті із симбіотичної залежності відчуття і стани слід «відпустити».

Подолання травми – багаторівневий процес. Як з'ясували Готтфрід Фішер і Петер Рідессер, особи із травматичним досвідом кидаються із однієї крайнощі в іншу: від спроб заперечення травми, намагання повністю витіснити її із свідомості і віддатися ілюзії, ніби можна отримати контроль над власним життям, варто лише віднайти певний спосіб поведінки (компенсація травми), до відчаю, втрати надії коли-небудь звільнитися від наслідків травми (втрата ілюзій) [8].

Із страху ще раз зіткнутися із травматичним досвідом багато людей уникають конфронтації з самим собою. Вони постійно втікають від самих себе. В турботах про інших (партнерів, дітей, пацієнтів...), вони намагаються відволіктися і з головою занурюються у турботи і «поспіх». В політичних і світоглядних колах, релігії і спірітуальних течіях ці люди шукають підтримки для лабільної конструкції своєї особистості. Вони шукають зовнішньої опори, оскільки вже не можуть віднайти її в душі. Крім того вони, як правило втягують партнерів, дітей, друзів і колег по роботі в свою травму.

Навіть у психотерапії багато пацієнтів схильні обходити ядро травматичного досвіду і пояснювати свої страждання безпосередньою життєвою ситуацією. Їм важко повірити, що подія, яка відбулася багато років тому, дитинство, яке вони не зовсім пам'ятають є справжньою причиною їх психічного нездоров'я тут і тепер. На жаль, психотерапевти, не знайомі із концепцією травми, підтримують омани пацієнтів. І починаються багаторічні терапії, які хоча і займаються симптомами травми, але не розуміють, що ці симптоми є наслідками травми. А значить терапія причин недуг пацієнтів, не відбувається і можливості терапевтичного впливу не вичерпуються.

Травматичний досвід провокує не вирішуваний емоційний конфлікт, поглинає багато життєвих сил і перешкоджає гармонійній взаємодії тіла, духу і душі. Тіло, дух, душа – автономні системи функцій. Підсистеми переслідують свої цілі і підпорядковуються своїм законам. Однак вони інтегровані в єдине ціле. Кожна підсистема має працювати автономно для того, щоб виконувати свої функції. Водночас вона має координувати з іншими підсистемами, щоб не нашкодити цілісній системі своїм переважанням чи відрізаністю. На думку Рупперта, саме травматичний досвід у першу чергу призводить систему функцій психіки з її складною організацією до колапсу.

Як шлях подолання травматичних переживань Ф. Рупперт [8] пропонує

пошук нових уявлень про світ і про себе. Травма втрати, на думку автора, підриває наївну віру у нескінченність життя і тривалість «відносин прив'язаності». Визнання скінченності нашого життя і життя інших при травмах допомагає нашій душі дозріти. Ми розуміємо, що інші поруч із нами лише тимчасово і ми з ними поруч також лише на якийсь час, і що в результаті ми втратимо все чим володіємо. Відпустити – означає звільнитися. Хто навпаки, намагається все утримати і не визнає втрати, той стає рабом своєї нездатності горювати. Він бачить лише те, чого немає, і уже не бачить, що є. Він ніби «заживо» помер разом із тим, що пройшло і залишилось позаду. А якщо насолоджуватися життям, доки дозволяє доля, це стане честю і для тих кого ми втратили. Адже їм також цього хотілося б.

Автор концепції онтопсихології, А. Менегетті запропонував структуру особистості, яка включає в себе Я як центр свідомості. Я лише верхня частина величезного простору несвідомого, в якому знаходяться структури рівнозначні Я – це комплекси, утворені в результаті негативної взаємодії Я з оточуючим світом. In-Se є джерелом розвитку особистості в якому закладена матриця здійснення людського способу життя. Комплекси приховують інформацію, яка йде від In-Se для Я. Я – двоїсте – логічне Я і апріорне Я – розкриває як In-Se в даній особистості прив'язано до історичних умов свого прояву. Адаптація є тоді, коли у повній гармонії знаходяться і логічне і апріорне Я. Народження Я, його актуалізація, розвиток – це безперервний процес [4].

Регіна Клос у своїй книзі «Провина – знак події?» сформулювала цю задачу так: «Встановлення дитиною меж власної поведінки і гарантія емоційної врівноваженості для дітей залежать від прийняття дорослими на себе функції допоміжного Я там, де організація власного Я і особи дитини ще не досягла достатнього розвитку. За таких відносин відбувається зміцнення особистості дитини, оскільки зовнішня стабільність (забезпечувана

функцією допоміжного Я) поступово переходить у внутрішню. Таким чином, дитині вдається засвоїти обмеження зовнішнього світу. Її самостійність, що зростає, зробить згодом зайвим зовнішній контроль (К. Бютнер, 1991).

Р. Дж. Баярд переконаний: спочатку, у своїй основі людей роблять щасливими любов, співпраця, надання свободи іншим. І якщо Ви насправді даєте повну свободу Вашому «сигнальнику», він приведе Вас до всього цього. Бути в добрих стосунках зі своїм внутрішнім Я, піклуватися про нього і приймати його керівництво – ось що відкриває джерело, з якого походить благо для інших людей і для самого себе» (Роберт Т. Байярд, Джин Байярд, 1995).

Для розуміння психологічних механізмів гармонізації образу Я надзвичайно ресурсною, на нашу думку, є концепція психологів Каролінського Інституту вирішення конфліктів і креативного лідерства Беррі К. Уайнхолд і Дженей Б. Уайнхолд (2009). Тому пропонуємо більш детально розглянути її сутність. Автори розглядають чотирьохстадійну модель розвитку індивіда: *співзалежності, протизалежності, незалежності і взаємозалежності*. Кожна стадія включає в себе кілька важливих процесів розвитку, завершення яких необхідно для переходу на наступну стадію. Незавершеність цих процесів сповільнює та ускладнює подальший розвиток особистості. Для порівняння можна уявити, що поставлено на «паузу» відтворення фільму.

На думку вчених більшість людей знаходяться на співзалежній і протизалежній стадіях розвитку і в своїх подальших відносинах намагаються завершити важливі процеси розвитку, не завершені в дитячому віці. Для того, щоб здаватися дорослими, багато ховають, заперечують або ігнорують свої незадоволені в дитинстві потреби (Б. Уайнхолд, Дж. Уайнхолд, 2009).

Діти, які були передчасно вирвані із співзалежної стадії розвитку через

наси́льство, або батьківське відкидання, часто розвивають протизалежний тип поведінки для того, щоб ефективніше відштовхувати інших людей. Це означає, що їм бракує критично важливих навичок для переживання близькості, вона часто асоціюється у таких людей з болем і небезпекою.

Як результат, їм важко наблизитися до людей і залишатися в близькості певний час. Часто такі люди вдаються до компенсаторної поведінки для того, щоб краще сховати свої недоліки від інших людей, і, що найголовніше, від *самих себе*. Вони вчаться бути поверхово задоволеними, наполегливо працюють, стають дуже успішними чоловіками й жінками. А усередині вони бояться інтимних ситуацій, відчують себе небезпечно при відсутності повного контролю над ситуацією, і не вміють створювати і підтримувати близькі стосунки.

Говорячи про розвиток здорового нарцисизму, автори відмічають, що для дитини важливо, щоб її насамперед бачили такою, якою вона є насправді, щоб розуміли, давали можливість виражати свої відчуття та бажання, забезпечували відчуття поваги. Якщо усе це адекватно задовольняється на співзалежній і протизалежній стадії, тоді розвивається здорова самооцінка.

Якщо мама відображає свої власні бажання про те, щоб дитина була такою, якою вона хоче її бачити, тоді це свідчить про її прагнення задовольнити власні нарцисистичні потреби. Це у свою чергу спотворює у *дитини образ самої себе* [9]. Тут може відбуватися злиття дитини із матір'ю, щоб отримувати любов і турботу. Але матері слід задовольняти свої потреби з іншими дорослими, а не за рахунок дитини. Якщо дитині правильно відображали самого себе на цій стадії зв'язаності, тоді у неї розвинеться здоровий нарцисизм, який кінець-кінців переростає. Розвинувши сильне відчуття власного Я, дитина буде рухатися далі і стане по-справжньому гуманістичною особистістю, здатною турбуватися про інших, не втрачаючи себе.

Процес психологічного народження – це найбільш важливий процес розвитку, який відбувається на протизалежній стадії. Якщо батьки не змогли допомогти дитині успішно завершити цей процес, у неї розвивається хибне Я (помилкове), щоб здаватися сильною і незалежною. Дитина сподівається, що це хибне Я сподобається їм більше, ніж її істинне Я і допоможе виживанню в сім'ї. І в дорослому віці зберігаються елементи цього хибного Я, які заважають інтимності у стосунках.

Співзалежні люди зазвичай розвивають згорнуте хибне Я, вони виглядають слабкими і безпорадними. А особистість із протизалежною поведінкою розвиває роздуте хибне Я. Особистість із співзалежною поведінкою більше схильна до депресії, а з протизалежною поведінкою більше схиляються до грандіозності, щоб не відчувати депресії. Щоб завершити процес психологічного народження необхідно побороти внутрішню боротьбу між двома «уявними» протилежними силами: природнім прагненням до злиття і близькості і таким же сильним прагненням до емоційної сепарації та самовизначення. Якщо процес психологічного народження не завершився, прагнення до злиття і єднання буде піднімати сильний страх «поглинання». Цей досвід може переживатися як смерть чи розривання на частини. Протилежна сила – сепарація може породжувати сильний страх екзистенційної самотності, вигнання, відторгненості. Управління цими сильними переживаннями вимагає духовної мужності. Карл Юнг говорив, що такий досвід необхідний для того, щоб завершити процес, який називається індивідуацією. Юнг розглядав цей процес як одночасно психологічний і духовний. Він закликав людей шукати свою духовну істину всередині себе.

Після завершення процесу психологічного народження з'явиться глибоке відчуття, того ким особистість є насправді, вона зможе справлятися з проблемами і конфліктами, відчуваючи мінімум стресу, зберігаючи відчуття,

що і Вона і Інші є добрими. Тоді є можливість зберігати постійність об'єкта, справляючись із більшістю життєвих проблем. За таких умов особистість зможе одночасно бути у близькості й інтимності та виявляти сепарацію тоді, коли захоче цього.

Висновки

На основі здійсненого короткого огляду порушень образу Я, які можуть стати наслідком соціальної дезадаптації особистості можна виділити деякі аспекти-складові, які можуть слугувати як мішенню психотерапевтичного впливу, так і складовою психологічної техніки у процесі роботи із соціально дезадаптованими неповнолітніми:

- 1 Образ Я і психологічна травма особистості;
- 2 Образ Я і стосунки;
- 3 Образ Я і механізми психологічного захисту;
- 4 Образ Я і характер (невротичний, психопатологічний, акцентуований).
- 5 Образ Я і поведінка.

Дуже важливо, щоб практичний психолог орієнтувався у психологічних механізмах функціонування означених порушень у клієнтів, вмів розпізнавати їх ознаки та добирати адекватні прийоми та методи роботи з ними.

Перспектива подальших пошуків полягає у визначенні потенційних можливостей різних вітчизняних та зарубіжних модальностей психотерапії у процесі здійснення корекційних впливів на образ Я соціально дезадаптованих неповнолітніх.

Список використаних джерел

1. Басюк О. Б. Залежність образу – Я від значущих інших як складова невротичності в юнацькому віці. / О. Б. Басюк // Практична психологія та

соціальна робота : журнал. – 2008. – № 11. – С.12–16

2. Калшед Д. Внутренний мир травмы : архетипические защиты личностного духа / Д.Калшед : пер. с англ. – М. : Академический проект, 2007. – 368 с.
3. Кацера А.О. Особливості образу Я у бездоглядних підлітків: автореф дис. на здобуття наук.ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Кацера Анжеліка Олександрівна. – К., 2005. – 19 с.
4. Менегетти А. Образ и бессознательное : учебное пособие по интерпритации образов и сновидений / А. Менегетти ; пер. с итальянского. – М. : ННБФ «Онтопсихология», 2000. – 448 с.
5. Орлов Ю. М. Самопознание и самовоспитание характера / Ю. М. Орлов. – М., 1987. – 224 с.
6. Орлов А. Б. Личность и сущность: внешнее и внутреннее «Я» человека / А. Б. Орлов // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С. 5–19.
7. Нуркова В. В. Свершенное продолжается : психология автобиографической памяти / В. В. Нуркова. – М. : Изд-во УРАО, 2000. – 320 с.
8. Рупперт Франц. Травма, связь и семейные расстановки. Понять и исцелить душевные раны. / Франц Рупперт. – М. : Институт консультирования и системных решений, 2010. – 272 с.
9. Уайнхолд Б. Противозависимость: бегство от близости / Б. Уайнхолд, Дж. Уайнхолд ; пер. с англ. Е. Бабенко, Г. Смолин. – Каменец-Подольский : Аксиома, 2009. – 238 с.
10. Фельденкрайз М. Осознавание через движение: двенадцать практических уроков / Пер. С англ. – М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 2009 – 224 с.

Анотація

У статті розглядаються психологічні особливості функціонування образу Я, які покладено в основу нової психотехніки для роботи з дезадаптованими неповнолітніми. Розкрито окремі порушення у становленні образу Я у результаті несприятливих стосунків дити з оточенням та переживання психологічної травми. Виокремлено окремі взаємозв'язки між образом Я і психологічною травмою, стосунками, характером та поведінкою, які можуть стати мішенню психологічного впливу у процесі роботи психолога з соціально дезадаптованими неповнолітніми.

Ключові слова: образ Я, травматичні переживання, істинне Я, хибне Я, мішені психологічного впливу.

Аннотация

В статье рассматриваются психологические особенности функционирования образа Я, лежащие в основе новой психотехники для работы с дезадаптированными несовершеннолетними. Раскрыты отдельные нарушения в становлении образа Я в результате неблагоприятных отношений детей с окружением и переживаний психологической травмы. Выделены отдельные взаимосвязи между образом Я и психологической травмой, отношениями, характером и поведением, которые могут стать мишенью психологического воздействия в процессе работы психолога с социально дезадаптированными несовершеннолетними.

Ключевые слова: образ Я, травматические переживания, истинное Я, ложное Я, мишени психологического воздействия.

Annotation

In article rassmatryvayutsya Psychological Functioning Features insult I lezhaschye the base for new psyhotehnyky to work with dezadaptirovannymy minors . Solved otdelnye violations in the Image Formation in result I neblahopryyatnyh relations with dytey okruzhenyem and experiences psyholohycheskoy injury. Выделены otdelnye vzaymosvyazy Between image I and psyholohycheskoy travmoy , relationships , character and behavior , которые могут sex myshenyu Impact of psychological process work psychologist with socio dezadaptirovannymy minors .

Key words: Image I travmatycheskiye perezhyvaniya, ystynnoe I lozhnoe I mouse psychological impact.